

душевные состояния, проявляет способность их анализировать. Его метафизика стремится объяснить вселенную из этого внутреннего опыта.

Поучительным является тот факт, что Августин первый развил теорию чтения. Собственно того, что происходит когда мы читаем книгу. Он явился предтечей психологической науки. Он понимал, что читая текст «про себя», мы ищем смысл текста, внутренний язык важнее внешнего. Мы сердцем ищем смысл текста. Читая текст «про себя», мы формируем план внутренней умственной деятельности. Только тогда мы научаемся.

Интересны идеи Августина о формировании внимания при чтении текста. Тайна чтения была раскрыта им в работе «Об учителе». По мнению Августина, слитное написание текста способствует при чтении концентрации внимания. Усвоенная культура чтения, отодвинула в сторону побочные отвлечения ума. Книга стала дверью, ведущей из внешнего мира во внутренний. Тем самым Августин учит нас соединению словесной формы высказывания с осмыслением его содержания.

Августин прожил осмысленную жизнь, полную надежд, разочарований и тревог. Посвятив себя церкви, он кардинально изменил свою жизнь: перешел от действий к высказываниям. Он выражал себя в полемике, поучениях, философских рассуждениях, письмах.

Богатство идей, развиваемых Августином, неисчерпаемо. Он не только теолог, но и – философ мысли. Его жизненный путь поучителен, а освоение его идей способствует развитию культуры, пониманию человека и человечности.

Литература:

1. Гарин И. Пророки и поэты [текст] / И. Гарин. – М: «Терра»-«TERRA», 1992. – 690.
2. Блаженный Августин. Христианская наука или Основания Священной Герменевтики и Церковного Красноречия [текст] / Бл. Августин. – СПб.: ВІВАІОПОЛІС, 2006. – 508 с.

Шморгун Олександра Олександрівна

*Кандидат філософських наук,
доцент Центру гуманітарної освіти НАН України,
м. Київ*

ПРОБЛЕМА МОРАЛЬНОЇ ТВОРЧОСТІ У «ПСИХОЛОГІЇ ТВОРЧОСТІ» В.А. РОМЕНЦЯ

Прояв індивідуальності у ціннісній сфері пов'язаний із особливою цариною *моральної творчості*. У своїй «психології творчості» В.А. Роменець

категорично заперечує поширену тенденцію розглядати як творчу лише інтелектуальну та естетичну діяльність людини і ставить моральну творчість незрівнянно вище за вищеназвані її види. Адже людина передусім потребує відповіді на «найважливіше питання свого життя: «Як я повинен учинити?» [2, с.193]. Причому «саме *вчинок* у його психологічній структурі виступає безпосереднім «механізмом» моральної творчості» [2, с.193]. «Вчинок породжується людською сутністю особи. В ньому ж вона і формує свою суспільну природу. Тому більш доцільно говорити не про окремий вид моральної творчості поряд з інтелектуальною та естетичною, *а про єдину творчість моралі, відносно якої всі інші види творчості слід вважати похідними і другорядними* (курсив мій. – О.Ш.)» [2, с.194] – підводить підсумок психолог.

В.А.Роменцю належить новаторська як для вітчизняної, так і для західної психології концепція «психології вчинку», що має пряме відношення до «психології творчості». Передусім психолог наполягає на ситуативному розумінні природи вчинку. Бо ж можлива ситуація, коли дія людини не виражає прямого ставлення до інших: «Зусилля волі, спрямовані на перетворення своєї природи – в гострому напруженні духовних сил, а нерідко й у потрясінні – свідчать про те, що ми здійснюємо вчинок. Але тільки відносно нас самих» [2, с.195]. Таким чином: «Вчинок у його повноцінному вираженні – це водночас і акція духовного розвитку індивіда, і творення моральних цінностей. Навпаки, деградація вчинку незмінно свідчить про духовний регрес людини і втрату нею моральних рис» [2, с.196].

Говорячи про вищий прояв творчої неповторності В.А.Роменець застосовує здавалося б незвичне у цьому контексті поняття «героїзму» як квінтесенції морального вчинку, протиставляючи в душі класиків гуманістичного психоаналізу Е.Фрома та В.Франкла віру людини в себе, у власні творчі здібності, будь-яким формам марновірства: «...героїзм починається з переборення марновірства, – наголошує психолог, – людина залишається одна зі своїми силами і не сподівається на потойбічну допомогу. Індивід усвідомлює, що *він сам у героїчному діянні творить моральний закон, а не слухняним рабом зовнішніх сил* (курсив мій. – О.Ш.). І тільки тоді, коли людина виступає творцем морального закону, його ініціатором, якщо вона усвідомлює саму себе як вихідний пункт творчості, марновірство зникає і настає торжество справжнього героїзму» [2, с.208].

Поза згаданим екзистенційним контекстом (що також ґрунтовно досліджується В.А.Роменцем у роботі «Життя і смерть. Осягнення розумом та вірою», проблематика якої лежить на перехресті психології та філософії [1]) неможливий особливий *творчий героїзм*, що полягає у перманентній творчій самопожертві, що передбачає велику зосередженість, цілісність і навіть

своєрідний аскетизм, і, на думку психолога, навіть переважає ціну смерті [2, с.209].

Література:

1. Роменец В.А. Жизнь и смерть. Постыжение разумом и верой / В.А. Роменец. – К.: Либідь, 2003. – 232 с.
2. Роменец В.А. Психологія творчості / В.А. Роменець. – К.: Либідь, 2004. – 288 с.

Скрицька Наталія Василівна

*Викладач кафедри суспільних наук
та українознавства
Буковинського державного
медичного університету*

COGITO ЖАКА ДЕРРІДИ ТА ДЕКОНСТРУКТИВІЗМ

Французький філософ Жан Жак Дерріда був представником постмодернізму. Заперечуючи модернізм та структуралізм, він започаткував деконструктивізм. Найвідоміше висловлювання Дерріди: “Ніщо не існує поза текстом”. Його стиль творчості є особливим, оскільки слова та неологізми являють безкінечну кількість інтерпретацій. Деконструкція намагається користуватись поняттями, які самі собою видаються цілком зрозумілими, а тому їх можна використовувати без обґрунтування та пояснення. Вийти за межі категорій завдяки глибинному аналізу мови – основне завдання деконструктивізму. Деконструкція заперечує історизм, лінійність, культурну традицію. Сам історичний процес ототожнюється з мовою, практикою, контекстом, пам’яттю.

Головна мета деконструкції – позбавитись від “метафізичної присутності” і почати розуміти текст як самодеконструкційний феномен.

Жак Дерріда намагався розробити всю систему понять, що формуються навколо знаку. Реконструкція Дерріди спрямована на відкриття чогось іншого в тексті, великої кількості смислів, закладених в текст і не пов’язаних з автором. Слід відзначити, що хоча Дерріда виступав проти будь-якої метафізики, все ж він усвідомлював, що неможливо створити абсолютно деконструктивний текст, який би був позбавлений метафізичності. При цьому під текстом можна розуміти будь-що. Текст не повинен володіти строгістю, а знаки визначаються контекстами та є змінними. Будь-який знак володіє безкінечною кількістю інтерпретацій, нових контекстів та може читатися через інший текст. А тому для реконструкції важливою є свобода інтерпретацій, не суб’єкт, а логос, не